

Visie KVAN/BRAIN: branche, professie en de verenigingen in 2022

Concept ter bespreking op ALV 22 november 2018, agendapunt 4

Missie

KVAN en BRAIN verenigen, versterken en ondersteunen de professionals en organisaties die de archieffunctie in Nederland gestalte geven. De verenigingen en hun leden staan pal voor de betrouwbaarheid en toegankelijkheid van archieven en stellen door hun werk mensen in staat om de Archiefcollectie Nederland vrijelijk te gebruiken, of dat nu is uit noodzaak - om desinformatie tegen te gaan, iets te bewijzen of te reconstrueren - of uit interesse.

Visie

Vaststellen en zekerstellen waar informatie vandaan komt, in welke context het gemaakt, verwerkt en hergebruikt wordt. Bepalen welke informatie authentiek is en belangrijk genoeg om langdurig te bewaren en beschikbaar te stellen. Archiefvormers kennis, kaders en voorzieningen aanreiken om dat daadwerkelijk te realiseren. (Her)gebruikers in staat stellen om archieven te benutten op de manier, de tijd en de plaats die voor hen geoorloofd en/of optimaal is. Dat is wat de archieffunctie in essentie inhoudt, zowel in het papier als in het digitale tijdperk. In tijden van infobesitas, bitrot, nepnieuws en misbruik van gegevens is dat belangrijker dan ooit. Binnen de overheid en daarbuiten.

De archieffunctie als zodanig verandert niet wezenlijk. Maar de manier waarop die wordt ingevuld en ingericht transformeert door de digitalisering snel en ingrijpend. Archiefvormers krijgen en nemen een grotere rol omdat ze zelf onder het motto *archiving by design* zorgen dat archieven gedurende lange tijd betrouwbaar en toegankelijk blijven. Zij zijn het die de archiefprofessionals met hun specifieke archivistische kennis misschien wel nog harder nodig hebben dan de archiefinstellingen, waar de nadruk steeds meer komt te liggen op (het mogelijk maken van) betekenisgeving, presentatie en het bouwen van *communities* rondom de collectie en de verhalen die op basis daarvan te vertellen zijn.

Dynamiek is dan ook een wezenskenmerk van het hedendaagse archiefvak. Dat vergt van de beroepsbeoefenaren het vermogen en de bereidheid om te leren en te ontwikkelen.

Nieuwsgierigheid, leergierigheid en het vermogen om samen te werken en te veranderen zijn belangrijke competenties waarover een archiefprofessional moet beschikken.

Samenwerkings- en veranderbereidheid moet er ook zijn bij de archiefinstellingen. Het voortbestaan van archiefinstellingen is geen doel op zich en het huidige archiefbestel is niet in beton gegoten; de archieffunctie staat voorop. Als en zolang instellingen effectief en efficiënt bijdragen aan de archieffunctie, hebben ze bestaansrecht en een toekomst. Ze zijn daarvoor vooral afhankelijk van de

kwaliteit van hun werk. Deels is het ook een kwestie van slim organiseren van samenwerking en van het vergroten van de maatschappelijke impact door actief en zo nodig activistisch op te treden als de betrouwbaarheid en de toegankelijkheid van archieven in het geding zijn. Stakeholders moeten weten en ervaren wat ze aan een archiefinstelling hebben om zich er hard voor te willen maken.

KVAN/BRAIN zorgt dat professie en branche samen meer zijn dan de som der delen. De verenigingen richten zich op die zaken die gebaat zijn bij de macht van het collectief. Hetzij collectief van de archiefprofessionals, hetzij het collectief van de archiefinstellingen, hetzij het collectief van beiden. Daar waar de belangen van de beide groepen elkaar overlappen of raken, is voor KVAN/BRAIN de meeste winst te behalen. Daar liggen dan ook bij uitstek de prioriteiten voor de komende jaren.

De versterking van de **professionele kwaliteit** is zowel in het belang van de professie als van de branche en blijft de komende jaren een belangrijk speerpunt. Via actieve deelname in het Kennisnetwerk Informatie en Archief (KIA) faciliteert en/of organiseert KVAN/BRAIN opleidingen, trainingen, uitwisseling, experiment en intervisie. Daarbij draait het niet alleen om kennis, maar evenzeer om competenties die de archiefprofessional in deze tijd nodig heeft. Daarnaast ondersteunen we de professionele kwaliteit met eigen instrumenten zoals het Archievenblad, overige publicaties en de Archiefdagen. Inhoudelijk focussen we op het (digitaal) beheren en toegankelijk maken en op de toepassing van (nieuwe) wetgeving zoals de Archiefwet c.a., de Omgevingswet, de AVG en de Auteurswet en overige informatie-gerelateerde wetgeving. Om de effectiviteit te vergroten wordt de samenhang en wisselwerking tussen die instrumenten versterkt en zoeken we de verbinding met aanpalende beroepsgroepen en branches voor de invulling daarvan.

Organisatorische kwaliteit is nodig met het oog op de samenwerking binnen de archieffunctie en met de andere branches in het erfgoed- en informatiedomein.

Samenwerking binnen de archieffunctie wordt steeds belangrijker. Archiefvormers en -beheerders en -gebruikers vormen een keten en zijn zich in toenemende mate bewust van de afhankelijkheden die dat met zich meebrengt. De rollen binnen de keten veranderen en verschuiven. De archiefvormer zal naar verwachting een steeds grotere rol in het beheer van digitale archieven krijgen en vroeg of laat komt de overbrengingsplicht ter discussie. De archiefinstelling treedt in de relatie met de archiefvormer in toenemende mate op als adviseur en toezichthouder. KVAN/BRAIN zet zich in om de instellingen en professionals in die functies te ondersteunen en te faciliteren met hulpmiddelen zoals modellen, handreikingen en factsheets.

Wat betreft de samenwerking in het erfgoeddomein legt KVAN/BRAIN de nadruk op samenwerking op het gebied van de digitale zichtbaarheid en toegankelijkheid van archieven en collecties. We doen dat omdat het erfgoed dat onze leden beheren van iedereen is en niet van de instellingen die het voorrecht hebben ervoor te mogen zorgen. Goed functioneren vereist vanuit overwegingen van zowel efficiëntie als effectiviteit samenwerking op zoveel mogelijk fronten. Gebruikers mogen geen last hebben van de vele institutionele grenzen tussen collecties. Alleen in gezamenlijkheid kunnen we komen tot optimale toegankelijkheid van erfgoedcollecties. Daarmee komen we tegemoet aan de behoeften van het publiek en vergroten we de maatschappelijke impact van ons werk. Daarom scharen we ons achter de doelstellingen van het Netwerk Digitaal Erfgoed, met wie we de waarden van houdbaarheid, zichtbaarheid en toegankelijkheid delen. En daarom stimuleren we het gebruik van open standaarden en Linked Open Data in nieuwe informatienetwerken.

Voor zowel professe als branche is het van belang dat de dynamiek in en rond de archieffunctie ons niet alleen maar overkomt. Daarom heeft **belangenbehartiging** hoge prioriteit.

Dat begint met zichtbaar maken en uitdragen wat archiefprofessionals en -instellingen doen en wat de samenleving daaraan heeft. Daarbij focust KVAN/BRAIN op de voornaamste waarden die de archieffunctie garandeert: de betrouwbaarheid en toegankelijkheid van informatie. We stellen ons op het standpunt dat deze publieke waarden in het publieke domein gewaarborgd moeten worden. We investeren in professionele lobby-capaciteit, verstevigen de relaties met bestuurders en volksvertegenwoordigers en manifesteren ons in media en publieke debatten. Ook voeren een bewustwordingscampagne waarin we laten zien welke belangen burgers hebben bij betrouwbare en toegankelijke archieven.

KVAN/BRAIN ijvert voor beleid en wetgeving die de archieffunctie in het belang van rechtstaat, democratie, samenleving en wetenschap ondersteunt en versterkt. In dat licht formuleren we onze ideeën over het archiefbestel en werken we actief mee aan de herziening van de Archiefwet. Tegelijkertijd zijn we ervan overtuigd dat een Archiefwet niet langer volstaat om de archieffunctie in de informatiesamenleving goed te reguleren. Daarom bepleiten we slechts minimale aanpassingen van de Archiefwet, namelijk verkorting van de overbrengingstermijn, opheldering over het begrip archiefbewaarplaats in relatie tot het e-depot en de certificering daarvan en versteviging van de toezichtsfunctie.

We zetten vol in op de totstandkoming van een Informatiewet die:

- reguleert hoe de overheid met informatie omgaat in relatie tot de burgers;
- de bestaande en gewenste wetgeving op het gebied van (overheids)informatie zoveel mogelijk harmoniseert, integreert, verduidelijkt, uitvoerbaar en handhaafbaar maakt en
- de publieke waarden waar de archieffunctie voor staat centraal stelt en verankert.

We doen dat omdat we vinden dat het groeiende woud van wetgeving op dit gebied onduidelijkheden veroorzaakt ten aanzien van de rechten en plichten van burgers en overheden.

We blijven ons bovendien, samen met de andere erfgoedsectoren en zo mogelijk samen met het publiek, sterk maken voor de modernisering van het Auteursrecht zodat het publiek zoveel mogelijk Nederlandse archieven en collecties online kan gebruiken.

Alleen ga je sneller, maar samen kom je verder. Vanuit die overtuiging werken we als KVAN en BRAIN samen. Het verder formaliseren van die samenwerking door het vormen van een federatie of het aangaan van een fusie is op termijn zeker wenselijk, maar geen nadrukkelijk streven voor de komende vier jaar. De structuurdiscussies hebben KVAN en BRAIN de afgelopen jaren veel bezig gehouden. De aandacht voor interne vraagstukken dreigen ten koste te gaan van de aandacht voor de uitdagingen waar professe en branche voor staan. Dat kunnen we ons niet permitteren. We moeten vooruit. We gaan aan de slag!